

S. 2015-16

Roll No.

Total No. of Pages : 4

Total No. of Questions : 8

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

MPSS SE 16 (825)

साहित्यम्

पञ्चम प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश :—सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

खण्ड 'क'

1. कोष्ठकात् उचितं शब्दं योजयत —

5×1=5

(अष्ट, क्रमः, चत्वारः, समवृत्तम्, दण्डकः)

(i) छन्दसि गणाः भवन्ति।

(ii) छन्दः शास्त्रे संयोगस्य पर्यायः भवति।

(iii) यत्र चतुर्षु चरणेषु तुल्यलक्षणं तत् कथ्यते।

(iv) षड्विंशतितः अधिकाक्षचरणे भवति।

(v) वृत्तेषु पादाः भवन्ति।

2. केचन पञ्चैव समाधेयाः —

5×3=15

(i) मगणादीनां नामानि लेख्यानि।

(ii) विषमवृत्तस्वरूपम् लिखत।

(iii) स-म-र इत्यस्य वर्णक्रमः लेख्यः।

- (iv) गणानां देवता नामानि लिखन्तु।
- (v) गणानां फलम् किम् ?
- (vi) गणानां मित्रमित्र संज्ञाः लेख्याः।
- (vii) अधिभूतरसादीनां संख्याक्रमः कः ?

3. केषाञ्चित् पञ्चानां लक्षणानि लिखत -

5×4=20

- (i) इन्द्रवज्रा
- (ii) उपेन्द्रवज्रा
- (iii) रथोद्धता
- (iv) स्वागता
- (v) वृन्ता
- (vi) वंशस्थ
- (vii) तोटकम्
- (viii) द्रुतविलम्बितम्।

4. अधोलिखितेषु चतुर्णां छन्दसां लक्षणम् उदाहरण सहितम् लिखत -

4×5=20

- (i) मालिनी
- (ii) चन्द्रलेखा
- (iii) शिखरणी
- (iv) हरिणी
- (v) मन्दाक्रान्ता
- (vi) शार्दूलविक्रीडितम्
- (vii) शालिनी।

खण्ड 'ख'

5. उचितं विकल्पं चिनुत -

10×1=10

- (i) किरातार्जुनीयस्य रचयिता कः ?
(भारविः, हर्षः, माघः, बाणः)
- (ii) किराते नायकः अस्ति -
(अर्जुनः, भीमः, कृष्णः, शिवः)
- (iii) किराते प्रतिनायकः अस्ति -
(शंकरः, इन्द्रः, दुर्योधनः, कर्णः)
- (iv) महाकाव्ये भवन्ति -
(सर्गाः, अंकाः, अध्यायाः, उल्लासाः)
- (v) ब्रह्मचारी वेषधरः अस्ति -
(निशाचरः, कुरुचरः, वनेचरः, चरः)
- (vi) द्वितीय सर्गे श्लोकाः सन्ति -
(59, 60, 65, 70)
- (vii) महाकाव्येस्मिन् किरातः कः ?
(शिवः, इन्द्रः, कार्तिकेयः, भीमः)
- (viii) किराते कति सर्गाः ?
(15, 18, 20, 22)
- (ix) भारवेः प्रसिद्धं किम् ?
(अलंकारः, रीतिः, अर्थगौरवम्, पदलालित्यम्)
- (x) अर्जुनः कीदृशः नायकः ?
(धीरोदात्तः, धीरललितः, धीरोद्धात्तः धीरप्रशांतः)

6. केचन पञ्चैव समाधेयाः -

5×2=10

(i) राज्यस्य पञ्चांगानि कानि ?

(ii) चतस्रः विद्याः काः ?

(iii) प्रभुशक्तयः लेख्यः।

(iv) के पुरुषार्थाः ?

(v) कानि प्रमाणानि ?

(vi) "बृहत्त्रयी" इत्यत्र कानि महाकाव्यानि गणितानि। कविसहित नामानि लेख्यानि।

7. द्वितीयसर्गस्य कथासारो लेख्यः।

10

अथवा

भारवेः जीवनपरिचयो लिख्यताम्।

8. कयोश्चित् द्वयोः श्लोकयोः सप्रसंगं व्याख्या कार्या -

2×5=10

(अ) प्रभवः खलु कोशदण्डयोः कृतपञ्चाङ्गविनिर्णयो नयः।

सविधेयपदेषु दक्षतां नियति लोक इवानुरुध्यते ॥

(ब) अभिमानधनस्य गत्वरैरसुभिः स्थास्नु यशश्चिचीषतः।

अचिरांशुविलासचञ्चला ननु लक्ष्मीः फलमानुषङ्गिकम् ॥

(स) सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम्।

वृणुते हि विम्रश्यकारिणं गुणलुब्धाः स्वयमेव सम्पदः ॥

(द) बलवानपि कोपजन्मनस्तमसो नाभिभवं रुणद्वियः।

क्षयपक्ष इवैन्दवीः कलाः सकला हन्ति सशक्तिसम्पदः ॥